

El Niño tuleb. AGA SUVI?

FOTOD TANEL MEOS; AFP / SCANPIX, SHUTTERSTOCK

Kas sel suvel päikese nautimiseks oleks targem osta kohe reis Vahemere äärde või on siiski ka Eestis lootust pruuniks saada?

VILLU PÄÄRT
villu.paart@ekspress.ee

Suvel 1998 oli kolm ilusat, kuumat ja päikeselist päeva. Neidki polnuks, kui tööandja poleks mind Portugali komandeerinud.

Eestis kallas vihma terve suve. Purunes suvekuude vihmarekord. Kolme kuuga tuli maha keskmiselt 385 millimeetrit sademeid, aga Jõgevamaal Kääpal mõõdeti ainuüksi juunis 321 millimeetrit. Päikest peaaegu ei nähtud ja ilm oli jahe.

Tornaadosid ja trombe loendati Eesti rekordi jagu – ainuüksi juunis 24 korda.

Jaanipäeval ladistas nii koledal kombel, et lõkke kohal tuli hoida vihmavarju – muidu oleks vesi väikesest leegi kohe summutanud.

Sügisel otsustas Mart Siimanni valitsus maksta põllumeestele ikaldustoetust. Selleks kulus rohkem kui 200 miljonit krooni.

Iga laps teadis siis peast, kust selline vilets suvi tuli. Vastus oli El Niño.

ILM ON HUKAS: Ühte kuivemat piirkonda maailmas, Atacama kõrbeala, tabasid tänavu märtsis ootamatud tulvaveed.

Ka 1983. aasta suvi oli Eestis väga vihmane, seegi sattus kokku El Niño'ga.

Prognoosid: tuleb või ei tule
Märtsi algul teatas USA riiklik ilmateenistus, et El Niño tekkimiseks vajalikud tingimused on taas olemas ning protsess jätkub käesoleva aasta jooksul. Seega on El Niño taas tulekul, kuigi nüüd on see kummaline ilmastikunähtus, mis kordub eba regulaarselt kahe kuni seitsme aasta tagant, lasknud end keskmisest kauem oodata.

Euroopa keskpikkade ilmaennustuste keskus andis märtsi kesk-

HELGED MÕTTED:
Dotsent Ain Kallise kõhutunne ütleb, et Eestis tuleb siiski meeldiv suvi.

paigas prognoosi: El Niño on tugevemas, aga enne juunit pole pikemaid prognoose võimalik teha, siis peaks pilt selgem olema.

Sama keskus, üks maailma tosinast kõige usaldusväärsemast ilmateenistusest, väitis juba mullu, et El Niño tuleb 90protsendilise tõenäosusega. Toona läks ennustus vett vedama.

Ka tänavuse aasta kohta arvab osa prognoosijaid, et selleks korraks ongi kõik – El Niño jäi ära. Teine pool on risti vastupidisel arvamusel: võib tulla väga võimas El Niño, midagi 1997/1998. aasta omaga võrreldavat. Seda viimast kutsuti sajandi

suurimaks, mille mõjusid oli tunda peaaegu kõikjal maakeral.

Eesti ilmateenistuse peaspetsialisti ja TTÜ meresüsteemide instituudi dotsendi Ain Kallise kabineti aknast Tartus Rõõmu teel tulvab sisse päike. Talv, mida õieti polnudki, pakib end õues parajasti kokku.

Mis meid siis ikkagi ootab? Kui El Niño on taas tulekul, mis juhtub siis Eestis?

“See meenutab natuke nähtust, mis vahel kõige palavamate suveilmadega juhtub meie põhjarannikul – Võsul, Pirital –, kui püsivate idatuultega kerkib mere süvakihtidest külm vesi pinnale,” ütleb Kallis.

Kuigi ilm on palav, lähedavad vette vaid kõige vapramad – viiekuuekraadises vees suplemine nõuab iseloomu.

“Midagi sarnast toimub Vaikses ookeanis, aga palju suuremas mõtkavas,” ütleb Kallis.

Lõunast Antarktika poolt kannab Peruu hoovus Lõuna-Ameerika läänerrannikule külma vett. See on El Niño vastandfaas ehk La Niña (tüdruk). Külm vesi meeldib kaladele ning kalapüük on Peruu ja Ecuadoris tõsine äri.

Kuid mingil seletamatul põhjusel, mida kliimateadlased tänini seletada ei oska, kaob see külm vesi mõnikord koos kaladega ära ja liigub lõuna poole. Peruu rannikul loksib siis erakordselt soe vesi, kus pole mingeid kalu. See on katastroof kaluritele, kes jäävad teenistusest. Koos kaladega kaovad ka mere linnud, kelle sõnnik on heaks väetiseks mereäärsetele põldudele. Linnusõnniku müük on samuti eraldi tuluallikaks.

Mõjud ulatuvad mujalegi. 1998.

aastal hävis El Niño mõjul 16 protsenti maailma korallrahudest, vesi ookeanis oli lihtsalt liiga soe.

El Niño annab endast kõige tugevamalt märku jõulude paiku, mil lõunapoolkeral lokkab kesksuvi. Nime El Niño (poiss) ongi kliimanähtus saanud jõululapse järgi.

Uputab ja kõrvetab

El Niño või mitte, aga ilmaga on tänavu midagi lahti, see on kindel.

Tšiilis Atacama kõrbes, maakera ühes kuivemas paigas, sadas märtsi lõpus ühe äikesetormiga maha selline kogus vihma, mis tavaliselt langeb seal alla seitsme aasta jooksul. Vähemalt 25 inimest hukkus ning 125 inimest on teadmata kadunud.

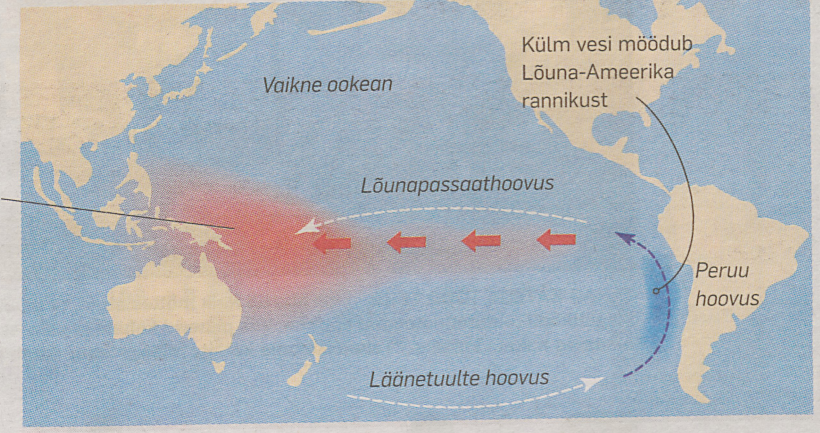
USAs California osariigis teeb sel kevadel liiga erakordne kuivus. Kohalikke elanikke on kutsutud üles veetarbimist neljandiku võrra vähendada. Osariik on valmis kinni maksma kulud, kui inimesed loobuvad oma aedades kastetavatest taimedest ja murust ning asendavad need materjaliga, mis niisutust ei vaja.

See Lõuna-Ameerikast alguse saav nähtus annab tunda paljudes maailma paikades. Indias on mussoonvihmade periood tavalisest nõrgem, seega kipub mõnes paigas kuivus liiga tegema. Austraalia keskosa laastab põud.

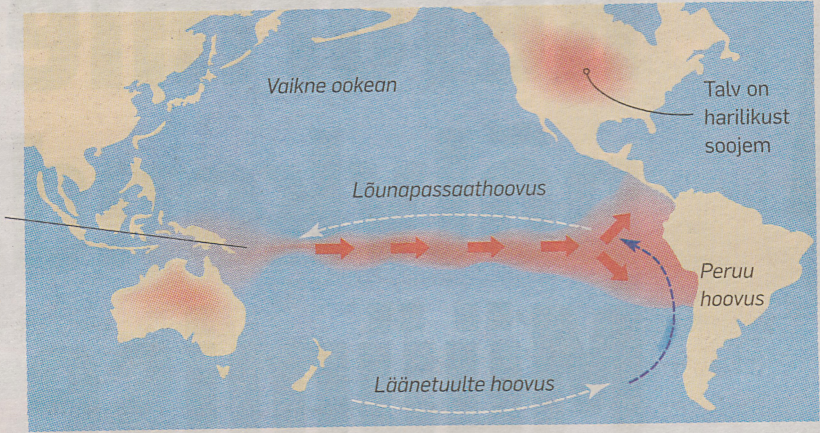
Samas, seniste kogemuste põhjal peaks USA läänerrannik saama kui-

MIS ON EL NIÑO JA KUIDAS TA TEKIB?

TAVALINE AASTA: Ekvatoriaalsed tuuled koguvad sooja vee massi Vaikse ookeani lääneosas.

EL NIÑO AASTA: Idatuuled nõrgenevad ja soe vesi liigub Vaikse ookeani idaossa.

Väga lühidalt öeldes on El Niño ilmastikunähtus, mille puhul Vaikse ookeani pinnakiht Peruu ja Ecuadori rannikul soojeneb. Kuna tegemist on väga suurte veemassidega, mõjutab El Niño ilma praktiliselt kogu maailmas.

vusele leevendust, El Niño puhul sajab seal tavalisest rohkem. Brasiilias on El Niño aastail põuasem. Kariibi merel tekib sel ajal vähem orkaane, seega USA kaguranniku rahvas võib kergendatult hingata.

Põhja-Euroopas annab El Niño endast tugevamalt märku talvel, nii võib 2009/2010. aasta erakordselt pikka ja lumist talve meie kandis seostada just Peruust alguse saanud ilmastikunähtusega. Võiks oletada, et Põhja-Euroopas on El Niño puhul talved külmemad, Lõuna-Euroopas teevad aga kahju üleujutused. Samas, 2006. aasta – samuti El Niño aasta – talv oli pehme poolne, kuid kliimanähtus oli toona lihtsalt palju nõrgem.

Kallis muigab, kui talt küsida, millist suve sel aastal Eestis oodata.

“Ma ei ütle seda. Kõhutunne ütleb, et tuleb meeldiv suvi, aga võimalik, et midagi on tulemas. Meie ilmaköök podiseb Islandi lähedal ja põhjused, miks suved vahele jäävad, võivad olla ka muus,” räägib ta.

Näiteks on suured vulkaanipursked tekitanud atmosfääri nii tiheda väävlikihi, millest päikesekiirgus läbi ei paista. Viimati muutis ilma 1991. aastal Filipiinidel pursanud Pinatubo. Kel hea mälu, sel meenub, et ka 1991. aasta suvi meid Eestis just kuumaga ei hellitanud.

USA ilmateenistus avaldab uued andmed El Niño kohta juba homme.

OLE NAGU OLED

www.jeep.ee

VALIKVARUSTUSSE KUULUVA
9-käiguline automaatkäigukast • Aeglustuskäigu nelikvedu • Aktiivne kokkupõrke hoiatusüsteem
Aktiivne sõiduraja hoidmise süsteem • Värviline diagonaaliga TFT näidikuekraan • My Sky avakatus • Roolisoojendus • jpm

CO₂ emissioon 120–151 g/km, keskmine kütusekulu 4,6–6,0 l/100km.